

Резюме

В статті вивчена роль в сучасній правовій науці академіка Академії правових наук, доктора юридических наук, генерал-лейтенанта внутрішньої служби, заслуженого діяча науки і техніки України, одного з видатних представителів вітчизняної науки кінця ХХ – початку ХХІ вв., вченого в галузі теорії і історії кримінального права, Чоловіка Тисячоліття – Петра Петровича Михайленка.

Ключевые слова: правова наука, кримінальне право, вчений.

Summary

The article considers the role and place of one of the outstanding representative of Ukrainian science of the end of XX – beginning of XXI century, leading scientist in the theory and history of the Criminal law, «Man of the Millenium», Law Sciences academician of the Academy of Law Sciences, Doctor of Law, General-lieutenant of internal service, Professor, Honorable worker of science and technology of Ukraine – Petro P. Mykhailenko.

Key words: legal science, criminal law, scientist.

Отримано 14.09.2011

Д. А. НИКОЛЮК

Денис Анрійович Николюк, здобувач Київського університету права НАН України

ЕКОЛОГІЧНА ФУНКЦІЯ В СИСТЕМІ ФУНКЦІЙ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ

Як відомо, держава є унікальним утворенням, що має безліч аспектів прояву своєї природи та призначення. Світовій філософській та правовій літературі відоме широке коло підходів до інтерпретації сутності державної організації, визначення закономірностей її розвитку, моделей та форм інституціоналізації здійснюваного нею впливу. Зважаючи на те, що ми є свідками неперервних процесів інтенсифікації суспільного розвитку й живемо в умовах глобальних соціальних трансформацій, звідси маємо унікальну можливість протягом життя одного покоління людей споглядати такі масштабні зміни інститутів соціальної організації, які до цього тривали протягом багатьох століть. Зміни природи інститутів публічної влади, наймасштабнішим з яких досі залишається держава, актуалізують дослідження тенденцій та напрямів розвитку, що визначатимуть зміст діяльності держави принаймні у найближчій перспективі. Зазвичай охорона навколишнього природного середовища не завжди належала до кола основних завдань держави. Пробудження інтересу до проблем взаємодії природи і суспільства, стану навколишнього природного середовища та екології загальному та тваринному світу, здоров'ю і життю людини. Отже, цілком закономірним є інтерес до визначення місця екологічної функції в системі напрямів діяльності сучасної держави.

Проблематику функцій держави свого часу активно опрацьовували відомі радянські вчені: М. В. Чорноголовкін, М. Й. Байтін, М. І. Піскотін, В. Є. Гулієв, Л. І. Каско, Ю. Б. Кравченко та багатьох інших талановитих науковців. Водночас на відміну від достатньо розкритих на теоретичному рівні проблем функцій держави питання реалізації екологічної функції вивчалися лише опосередковано та тільки в межах галузевих юридичних наук – екологічного, земельного права, що відображено у численних фундаментальних працях таких науковців, як О. В. Зайчук, В. І. Андрейцев, Г. І. Балюк, А. Г. Бобкова, В. В. Галунько, А. П. Гетьман, В. К. Губарев, О. С. Колбасов, В. Л. Мунтян, В. П. Пастухов, О. О. Погрібний, Ю. С. Шемшученко, М. В. Шульга та ін. При цьому більшість питань, пов'язаних із формуванням та функціонуванням цілісного механізму реалізації державної екологічної політики досі не стали предметом комплексного загальнотеоретичного аналізу.

Завданням цієї статті є аналіз співвідношення екологічної функції з іншими функціями сучасної держави, вивчення механізмів їх взаємного впливу для встановлення загальних закономірностей ефективної реалізації відповідного напрямку державної діяльності.

Дослідження радянської літератури другої половини минулого століття свідчить, що приблизно з 70-х років серед дослідників почав формуватися підхід, який полягав у виокремленні серед інших функцій держави нової функції, відмінної від існуючих до цього – функції охорони природи. Низка наукових робіт відзначилась висновками про те, що охорона навколишнього природного середовища у СРСР виявляється постійною основною окремою функцією розвиненої всенародної соціалістичної держави¹. Спочатку ця функція отримала назву «охорона природи», або «охорона навколишнього природного середовища»^{2,3}. Але існували й інші варіанти назви відповідного напрямку державної діяльності. Так, деякі дослідники пропонували називати природоохоронну функцію «функцією Радянської держави з керівництва раціональним природокористуванням»⁴. У цьому разі охорону природи розглядали фактично як один з аспектів раціонального користування природними ресурсами.

Починаючи з 80-х років інтерес до відповідного напрямку державної діяльності значно підвищується, внаслідок чого у радянській юриспруденції з'являється термін «екологічна функція держави». Водночас первісна назва – «природоохоронна функція» також зберігається та використовується в окремих випадках як синонім «екологічної функції», приклади чого можна знайти навіть в деяких сучасних виданнях^{5,6}. Уявляється, що перший варіант є дещо обмеженим, оскільки відображає не сутність явища у повній мірі, а лише один з його аспектів, адже охорона природи є лише однією зі складових змісту сучасної екологічної функції держави. Власне відхід від концепції «охорона природи» на користь більш нової концепції «охорона навколишнього середовища» відбувся в результаті Стокгольмської конференції ООН з навколишнього середовища, яка проходила у 1972 році. Саме остання концепція стала офіційною концепцією ООН та була прийнята іншими міжнародними організаціями і багатьма державами світу. Як зазначає з цього приводу Ю. С. Шемшученко, зміщення акцентів у об'єкті охорони з «природи» на «навколишнє природне середовище» є об'єктивною закономірністю, адже сьогодні природи у чистому вигляді майже не існує: 80 % екосистем у світі є штучними або напівштучними, і саме з цього слід виходити як у правовому регулюванні відповідних відносин, так і у розробці та здійсненні екологоохоронних заходів⁷.

Формування та поступова уніфікація термінології характеризують становлення і подальший розвиток екологічної функції як важливого напрямку діяльності сучасної держави, проте повне та комплексне вивчення екологічної функції є неможливим без визначення її місця серед інших функцій держави. Сьогодні відомо багато прикладів класифікації функцій держави, в основу яких покладено різні критерії. Так, залежно від значущості функції поділяють на основні та не основні, за часом дії – постійні та тимчасові, за спрямованістю – внутрішні та зовнішні, за сферами державної діяльності виділяють економічну, соціальну, культурну, функцію охорони правопорядку та багато інших. Для з'ясування співвідношення екологічної функції з іншими напрямками діяльності держави спробуємо детальніше проаналізувати зазначені форми класифікації.

Значна частина дослідників традиційно звикла до поділу функцій держави на основні та не основні. Хоча подібна класифікація залишається досить поширеною, але останнім часом формується група науковців, які не погоджуються з таким поділом функцій. Так, ще радянський правознавець В. Н. Власов вказував на неможливість виявлення об'єктивних критеріїв для відмежування поняття основних та не основних функцій держави, критеріїв, які при застосуванні давали би однозначний результат класифікації⁸. На цих обставинах ґрунтується точка зору про недоцільність поділу функцій держави на основні та не основні, якої дотримуються зокрема В. М. Корельський⁹, В. М. Власов, В. Н. Хропанюк^{10,11}. Існує й інший, дещо компромісний підхід, що не заперечує обґрунтованості поділу функцій на основні та не основні. Прибічники цього підходу вказують на те, що відповідна класифікація є об'єктивно необхідною для глибшого та неоднорічного пізнання функцій держави, оскільки сприяє розвитку та удосконаленню не лише теорії їх вивчення, а й практики застосування¹². Концептуально в даному разі основну функцію розглядають як якісно нову сукупність однорідних не основних функцій, у той час як не основна виступає в ролі складового елемента системи більш високого порядку (основної функції), котра у свою чергу є елементом системи функцій держави в цілому¹³. Така позиція, коли основна функція розглядається як сукупність кількох не основних, також має значну кількість прихильників. Водночас, на думку інших дослідників, кожен функцію можна поділити на низку менш важливих напрямів, проте такий підхід призводить до того, що не основні функції позбавляються необхідних ознак поняття «функція держави», оскільки відповідне поняття охоплює не будь-який вид діяльності, а лише основний. Звідси потрібно або змінювати поняття функції держави, або визнати невдалою запропоновану класифікацію¹⁴. Тобто, оскільки функції держави уособлюють основні напрями її діяльності, кожна функція держави є об'єктивно необхідною і важливою для конкретного історичного типу держави, а отже не може бути не основною.

У контексті наведеної дискусії вважаємо за необхідне відзначити, що будь-який термінологічний поділ завжди залишається умовним. Так, сьогодні не викликає сумнівів те, що в умовах сучасної демократичної державності найбільше, порівняно з іншими, значення мають функції захисту прав і свобод людини, економічна, соціальна, екологічна функції. Вища ступінь їх соціальної значущості має беззаперечно об'єктивний характер, оскільки їх реалізація становить основу забезпечення нормального розвитку суспільства, матеріального добробуту людей, їхньої особистої безпеки. Як наслідок, цілком обґрунтованим виглядає виокремлення поряд із головними похідних функцій, що мають здебільшого супроводжувальний, допоміжний або обслуговуючий характер¹⁵. Подібний розподіл жодним чином не має ознак «фатальності» та беззаперечності, оскільки державно-правова дійсність характеризується мінливістю, а отже одна й та сама функція може бути віднесена як до головних, так і до похідних функцій держави, що залежить від важливості на різних історичних етапах тих чи інших завдань, які вирішуються державою. Загалом, поділ функцій на основні (головні) та не основні (похідні) є відносним, адже ідеться скоріше про визначення пріоритетних напрямів розвитку державно-організованого суспільства. Наочним прикладом відповідної закономірності є бурхливий розвиток екологічного напрямку державної діяльності протягом останньої чверті минулого століття, адже проблеми охорони навколишнього природного середовища у відповідний проміжок часу перетнули межу, коли вони турбували лише вузьке коло фахівців, та сьогодні беззаперечно пов'язані з інтересами всього суспільства.

Не менш цікавим для наукового аналізу критерієм класифікації є поділ функцій на постійні та тимчасові. Основу в цьому разі становить тривалість здійснення тієї чи іншої функції. Так, традиційно вважається,

що постійні функції тією чи іншою мірою реалізуються на всіх етапах розвитку держави. На відміну від них, тимчасові функції виникають здебільшого за певних обставин та припиняють бути актуальними з вирішенням певних завдань. Такий поділ значною мірою пов'язано із попередньою класифікацією, адже існує ціла низка функцій держави, які в тому чи іншому вигляді наявні на всіх етапах її розвитку, змінюючись лише за обсягами реалізації. Йдеться про зазначені вище основні (або головні) функції, які на відміну від похідних є порівняно стабільними. Так, відомо, що екологічну діяльність відображено у правових відносинах з давніх часів. Найдавніший звід давньоруського права «Руська Правда» містив чимало регламентацій часу і термінів полювання, передбачав значну кількість застережень щодо збереження та використання природних засобів землеробства, інших промислів та ремесел, пов'язаних із використанням природних ресурсів. Хоча відповідні норми були спрямовані на охорону природного середовища здебільшого опосередковано, маючи на меті захист відносин власності, проте вже сам факт прояву державного впливу у відповідній сфері свідчить про можливість віднесення екологічної функції до напрямів державної діяльності, що мають постійний характер. До того ж у світлі сучасного стану навколишнього природного середовища не виглядають реальними перспективи її подальшого зникнення.

Іншою підставою класифікації функцій держави є їх спрямованість на вирішення внутрішніх чи зовнішніх завдань, відповідно до чого функції держави прийнято поділяти на внутрішні та зовнішні. Майже всі сучасні дослідники використовують у своїх роботах такий критерій, хоча інколи внутрішній зміст відповідних функцій розуміється ними неоднаково. Зокрема, до внутрішніх функцій держави традиційно відносять такі напрями її діяльності, що забезпечують вирішення внутрішніх завдань країни. Серед них виокремлюють економічну, соціальну, функції фінансового контролю, охорони правопорядку, екологічну¹⁶; розвитку культури, науки й освіти, оподаткування, охорони прав і свобод громадян¹⁷. Деякі вчені виокремлюють взагалі охоронний напрям діяльності держави, до якого відносять функції охорони існуючих форм власності, забезпечення (охорони) правопорядку, охорони природи і навколишнього середовища¹⁸. На відміну від внутрішніх, зовнішні функції держави характеризують її діяльність на міжнародній арені, спрямовану на встановлення та підтримання відносин з іншими державами. Сучасні дослідники до зовнішніх функцій відносять такі: захист країни від нападу ззовні, забезпечення дипломатичних відносин¹⁹; взаємовигідну торгівлю, підтримання миру²⁰; забезпечення інтеграції у світову економіку, співробітництво з іншими країнами в різних сферах діяльності²¹; спільне вирішення глобальних енергетичних, екологічних, демографічних та інших сучасних проблем²².

Отже, перелік внутрішніх та зовнішніх функцій є достатньо широким. При цьому привертає до себе увагу закономірність, яка полягає у тісному переплетінні та їхньому взаємозв'язку. Досить часто на прикладі лише однієї функції важко простежити, де закінчуються межі її реалізації всередині держави та починається реалізація відповідної функції у політиці взаємовідносин з іншими країнами. Зокрема, протягом останніх десятиліть значно зросла залежність екологічного напрямку діяльності окремих держав від впливу міжнародного співтовариства. Останнє є характерним для багатьох інших функцій держави, через що їх поділ на внутрішні та зовнішні втрачає своє значення. Майже всі внутрішні функції набувають зовнішнього характеру та навпаки, що дає підстави вести мову про глобальний характер функцій сучасної держави в екологічній, демографічній, сировинній, космічній сферах, у галузі захисту прав і свобод людини, в інших глобальних сферах, таких як створення й використання ядерних, інформаційних технологій, що стосуються усієї нашої цивілізації.

Очевидним наслідком глобалізаційних процесів є те, що внутрішні та зовнішні функції стають тісно пов'язаними між собою та взаємно доповнюють одне одного. Деякі вчені, вказуючи на умовність розподілу функцій на внутрішні та зовнішні, взагалі характеризують таку класифікацію як «спадок», що залишився сучасній вітчизняній теорії держави від минулого марксистсько-ленінського методологічного підходу. Водночас навряд чи варто лише негативно оцінювати відповідний поділ, адже сама теорія функцій держави також є надбанням насамперед радянської науки, і незважаючи на новітні умови, вона ще досі не втратила своєї актуальності.

У світлі зазначених обставин дедалі більше значення в плані класифікації функцій держави має їх поділ залежно від сфер суспільних відносин, на які вони впливають. Тобто, якщо раніше поділ функцій на внутрішні та зовнішні був первісним, а дроблення за сферами діяльності – вторинним, то відтепер більш виправданою виглядає класифікація, за якої виділяють економічну, політичну, соціальну, культурну, екологічну функції, функцію безпеки, кожна з яких у свою чергу має внутрішні та зовнішні напрями реалізації. Останнє є характерним не лише для України, адже інтеграційні процеси тривають в усьому світі.

Кожна з розглянутих функцій держави, будучи складовим елементом єдиної організаційної структури, тісно пов'язана з усіма іншими функціями. Тобто необхідно констатувати наявність зв'язків взаємозалежності та взаємодоповнення їх. У реальному житті діяльність держави має цілісний багатогранний характер, а тому навряд чи допускає здійснення чіткого розподілу відповідних напрямів. Та сама екологічна функція тісно пов'язана з реалізацією інших функцій держави, зокрема – функції охорони прав та свобод людини і громадянина, оскільки екологічні права у нашій країні гарантовані на конституційному рівні. Те саме стосується економічної функції, зважаючи, що природні ресурси мають істотну матеріальну цінність, а їх використання є важливим джерелом поповнення доходів держави. Зв'язок екологічної функції з економічною є досить складним і суперечливим, оскільки дотримання екологічних стандартів не завжди легко узгоджується з короткостроковими економічними інтересами країни, а багато в чому суперечить їм. В умовах країн із не-

розвиненим громадянським суспільством, коли останнє не здатне ефективно контролювати владу, зазначені суперечності можуть виявлятися в ігноруванні елементарних екологічних норм і стандартів на догоду тимчасовим політико-економічним компромісам. Ці проблеми досить явно простежуються у нашій країні. Зокрема, не дотримується принцип цільового використання коштів, що надходять від екологічних зборів та платежів. Акумуляовані кошти мають складну структуру розподілу між місцевими і Державним бюджетами, а також між фондами охорони навколишнього природного середовища. Збори за використання природних ресурсів надходять до загального фонду Державного бюджету України, республіканського бюджету АРК та місцевих бюджетів і витрачаються на нагальні потреби економічного, соціального та іншого розвитку. Складною є система фінансування природоохоронних заходів як із спеціальних фондів, так і особливо із загального фонду Державного бюджету. Вже стало нормою недостатнє фінансування з Державного бюджету екологічних програм усіх рівнів, а також інших галузевих програм, так чи інакше пов'язаних з охороною довкілля. Частина з них не фінансується взагалі або фінансується недостатньо (на 25–50 %). Незадовільним є й фінансування організації, утримання територій та об'єктів природно-заповідного фонду, інших природних територій особливої державної охорони²³. У відповідних обставинах значною мірою простежується і зв'язок екологічної та соціальної функцій держави, адже за умов недостатності фінансових ресурсів і їх спрямування на підтримання хоча б мінімальних соціальних стандартів, про повноцінну реалізацію екологічної функції вже не йдеться.

Реалізація державою функції розвитку культури, науки і освіти навпаки своїм результатом повинна мати формування відповідального, інтелектуально розвиненого суспільства, що належним чином ставитиметься до природи та всвідомлюватиме необхідність розумного її використання. Водночас розвиток науки має сприяти розробці та впровадженню в життя інноваційних моделей взаємодії із природним середовищем. Цьому також має сприяти належна організація податкових відносин, механізмів стимулювання екологічно ефективних стратегій. Не є можливою повноцінна реалізація екологічної функції без одночасного здійснення функції забезпечення режиму законності та правопорядку у державі, адже самі по собі екологічні норми без механізмів, що забезпечують їх виконання, не мають жодного сенсу.

Отже, зважаючи на те, що суспільство та держава постійно перебувають у стані трансформації (еволюційної або пов'язаної із кардинальними перебудовами), цілком логічно що і будь-які концепції також проходять перевірку на вірогідність та корегуються. Сьогодні ми живемо в умовах глобалізації, коли зникають межі між державами, відбувається постійна міграція капіталу, робочої сили, технологій, культур тощо. Після розпаду СРСР Україна перебуває у колі геополітичних інтересів багатьох потужних центрів впливу, через що її внутрішня та зовнішня політика не можуть існувати окремо одна від одної. Звідси будь-яка функція держави (економічна, політична, культурна, соціальна і, безумовно, екологічна) мають як внутрішній, так і зовнішній аспекти, більше того, вони є частиною однієї системи. Відносно екологічної функції зазначена закономірність виявляє себе найбільш наглядно, адже в сучасних умовах неможливо охороняти природу окремо в одній країні без міжнародного співробітництва та координації діяльності всіх держав.

Таким чином, проведене дослідження дає змогу зробити низку важливих висновків. Отже, в умовах сучасної демократичної людиноцентричної державності екологічна функція входить до кола основних («головних») функцій держави, що мають найбільше, порівняно з іншими, значення. Вищий ступінь їх соціальної значущості має беззаперечно об'єктивний характер, оскільки реалізація цих функцій становить основу забезпечення нормального розвитку суспільства, добробуту людей, їхньої особистої безпеки. Відображення екологічної діяльності держави у правових відносинах з давніх часів свідчить про можливість віднесення екологічної функції до напрямів державної діяльності, що мають постійний характер. До того ж у доступній для огляду перспективі значення цієї функції лише зростатиме. Оскільки у реальному житті діяльність держави має цілісний багатогранний характер, екологічна функція тісно пов'язана з реалізацією інших функцій держави, насамперед таких, як функція охорони прав та свобод людини і громадянина, економічна, соціальна, функція розвитку культури, науки й освіти, функція забезпечення режиму законності й правопорядку в державі тощо. Водночас тенденції останніх років демонструють значне збільшення залежності екологічного напрямку діяльності окремих держав від впливу міжнародного співтовариства, що дає підстави вести мову про глобальний характер функцій сучасної держави в екологічній сфері.

¹ Колбасов О. С. Проблемы охраны окружающей среды в новой Конституции СССР // Советское государство и право. – 1978. – № 5. – С. 22–23.

² Кравченко Ю. Б. Охрана окружающей природной среды как функция Советского государства: Дис. ... канд. юрид. наук. – М., 1978.

³ Тюткин Ю. И. Природа. Общество. Закон. Руководство рациональным природопользованием как функция Советского государства. – Кишинев: ШТИИИЦА, 1976.

⁴ Хропанюк В. Н. Теория государства и права. – М.: Интерстиль, 1997. – С. 56.

⁵ Корельский В. М., Первалов В. Д. Теория государства и права. – М.: Норма, 2002.

⁶ Правова система України: історія, стан та перспективи: у 5 т. – Т. 4: Методологічні засади розвитку екологічного, земельного, аграрного та господарського права / За ред. Ю. С. Шемшученка. – Х.: Право, 2008. – С. 152.

⁷ Каск Л. И. Функции и структура государства. – Л.: Изд-во Ленинградского университета, 1969. – С. 157.

⁸ Власов В. Н. Теория государства и права. – Ростов н/Д: Феникс, 2002. – С. 13.

- ⁹ Корельський В. М., Перевалов В. Д. Теория государства и права. – М.: Норма, 2002. – С. 146.
¹⁰ Власов В. Н. Теория государства и права. – Ростов н/Д: Феникс, 2002. – С. 88.
¹¹ Хропанюк В. Н. Теория государства и права. – М.: Интерстиль, 1997. – С. 157.
¹² Малахов В. П., Казаков В. Н. Теория государства и права. – Екатеринбург: Деловая книга, 2002. – С. 333.
¹³ Сырых В. М. Теория государства и права. М.: Былина, 1998. – С. 408.
¹⁴ Загальна теорія держави і права / За ред. проф. М. В. Цвіка, доц. В. Д. Ткаченка, проф. О. В. Петришина. – Х.: Право, 2002. – С. 26–27.
¹⁵ Марченко М. Н., Синякин М. И., Байтин М. С. Общая теория государства и права. Академический курс. – М.: Зерцало, 1998. – С. 13–73.
¹⁶ Корельський В. М., Перевалов В. Д. Теория государства и права. – М.: Норма, 2002. – С. 156.
¹⁷ Бабаев В. К. Теория государства и права. – М.: Юрист, 2002. – С. 198–200.
¹⁸ Правова система України: історія, стан та перспективи: у 5 т. – Т. 4: Методологічні засади розвитку екологічного, земельного, аграрного та господарського права / За ред. Ю. С. Шемшученка. – Х.: Право, 2008. – С. 151.
¹⁹ Правова система України: історія, стан та перспективи: у 5 т. – Т. 4: Методологічні засади розвитку екологічного, земельного, аграрного та господарського права / За ред. Ю. С. Шемшученка. – Х.: Право, 2008. – С. 152.
²⁰ Загальна теорія держави і права / За ред. проф. М. В. Цвіка, доц. В. Д. Ткаченка, проф. О. В. Петришина. – Х.: Право, 2002. – С. 12–25.
²¹ Венгеров А. Б. Теория государства и права. – М.: Новый Юрист, 1998. – С. 82–83.
²² Малахов В. П., Казаков В. Н. Теория государства и права. – Екатеринбург: Деловая книга, 2002. – С. 331–332.
²³ Каск Л. И. Функции и структура государства. – Л.: Изд-во Ленинградского университета, 1969. – С. 224.

Резюме

Здійснено аналіз співвідношення екологічної функції держави з іншими напрямками її діяльності, вивчено механізми їх взаємного впливу для визначення закономірностей ефективної їх реалізації.

Ключові слова: держава, функції держави, екологічна функція держави, реалізація функцій держави.

Резюме

Осуществлен анализ соотношения экологической функции государства с другими направлениями ее деятельности, изучен механизм их взаимного влияния для определения закономерностей их эффективной реализации.

Ключевые слова: государство, функции государства, экологическая функция государства, реализация функций государства.

Summary

Comparative analysis of the state's ecologic function with other state's functions had been performed, mechanisms of its collateral coordination and influence had been elaborated in order to provide definition of the trends of their effective fulfillment.

Key words: state, state's functions, state's ecologic function, state's ecologic functions fulfillment.

Отримано 29.09.2011

Т. В. КОТЕНКО

*Тетяна Вікторівна Котенко, асистент кафедри
Київського національного університету імені Тараса
Шевченка*

ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЯК ОБ'ЄКТ ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Роль та значення будь-якого державно-правового явища чи процесу відображається, насамперед, у його функціях, що характеризують систему напрямів впливу цього процесу чи явища на правову реальність. Місцеве самоврядування як самостійний елемент управління суспільством є засобом самоорганізації суспільства та розбудови механізмів впорядкування відносин у середині відповідного соціального середовища. Значення та роль функцій у правознавстві, у тому числі і функцій місцевого самоврядування, має як практичне, так і теоретичне значення. Це пояснюється тим, що саме функції:

- по-перше, характеризують особливості правового впливу на розвиток суспільства;
- по-друге, надають змогу узагальнити напрямки правового впливу на суспільні відносини, їх дослідити та виробити шляхи їх вдосконалення.

Слід наголосити також і на принциповості наукового переосмислення державно-правових явищ та процесів в контексті їх функціонального аналізу, що надасть змогу узагальнити їх призначення в сучасних умо-